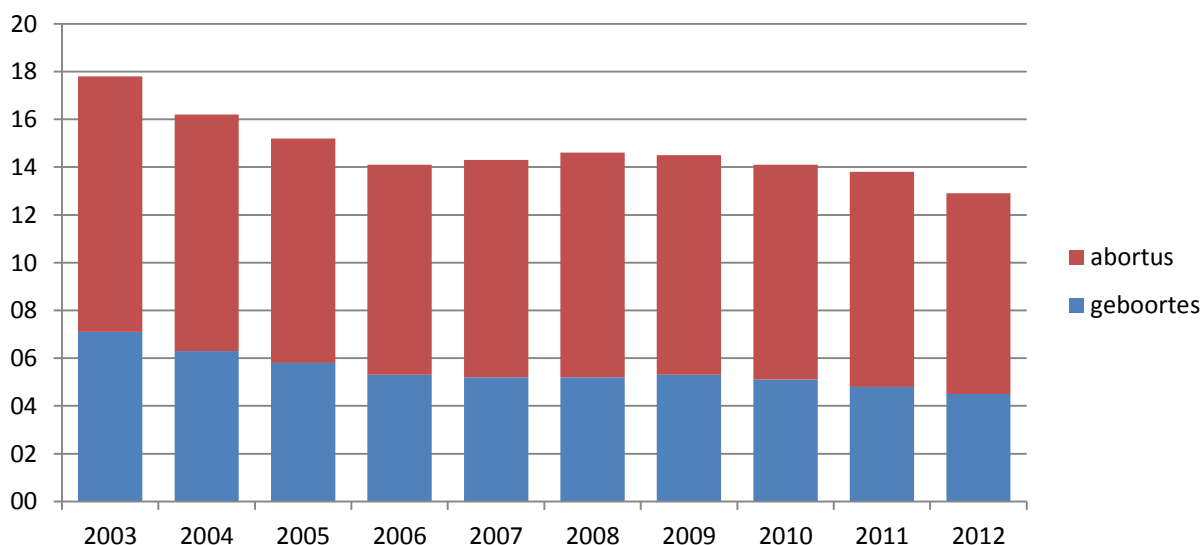

Tienerzwangerschappen in Nederland

In 2012 werden 6.264 meiden onder de twintig zwanger. Daarvan kozen de meesten, 4.061 meiden, voor abortus, wat neerkomt op 13,3% van alle abortussen in Nederland. 2.203 meiden werden tienermoeder, wat betekent dat 1,3% van alle vrouwen die in 2012 een kind kregen jonger dan twintig was. Bij elkaar werden 12,9 per 1.000 meiden tussen de 15 en 19 jaar zwanger. Bijna twee derde van deze groep koos voor een abortus, en een derde kreeg een kind^{2,8}. Het aantal jongens dat in 2012 tienvader werd is kleiner: naar schatting worden jaarlijks bijna 700 jongens onder de twintig vader. Degene van wie de tienermeiden zwanger worden, is dus in bijna een derde van de gevallen twintig jaar of ouder¹⁰. Het totaal aantal tienerzwangerschappen is de afgelopen jaren consequent gedaald⁴.

Figuur 1 - Aantal abortussen en geboortes per 1.000 meiden van 15-19 jaar, 2003-2011

Kenmerken van tienermoeders

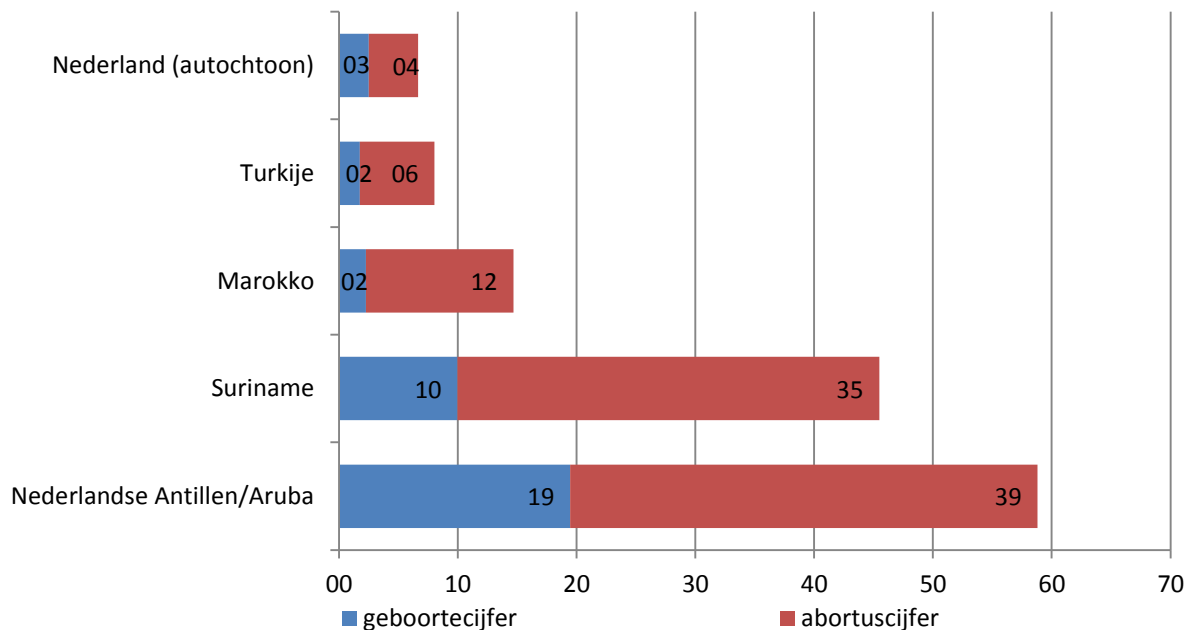
De meeste tieners die zwanger worden zijn achttien of negentien jaar: 20% is zeventien jaar of jonger. Hoe ouder meiden onder de 20 zwanger worden, hoe vaker ze kiezen voor het moederschap^{2,8}.

Tienermeiden van niet-Westerse herkomst worden relatief vaker zwanger dan autochtoon Nederlandse meiden. Meiden met een Antilliaanse, Surinaamse, Sub Sahara- Afrikaanse of Zuid-Amerikaanse achtergrond worden naar schatting vier tot zes keer zo vaak zwanger als autochtoon Nederlandse meiden^{2,5} (zie Figuur 2). Ook jonge asielzoekers lopen een hoger risico op een ongewenste zwangerschap en abortus. Of zij ook vaker tienermoeder worden, is niet bekend⁶.

Het geboortecijfer onder niet-Westerse allochtone meiden is vanaf 2001 met meer dan de helft afgenomen: van 24,2 geboortes per 1.000 meiden in 2001 naar 11,6 per 1.000 in 2007. (Vooral onder tieners met een Turkse en Marokkaanse achtergrond is het aantal tienermoeders gedaald. Dit komt nu overeen met de cijfers onder autochtone meiden, wier geboortecijfer in die periode niet gedaald is². Het aantal abortussen onder meiden van Turkse en Marokkaanse afkomst is echter niet veranderd. Vooral meiden met een Marokkaanse achtergrond ondergaan vaker een abortus dan meiden met een Nederlandse achtergrond⁵).

Ongeplande zwangerschap blijkt bij jongeren (zowel jongens als meiden) samen te hangen met opleidingsniveau en relatiestatus. Degenen met een vaste relatie, vooral degenen die getrouwd zijn, raken vaker ongepland zwanger. Hetzelfde geldt voor laag opgeleide jongens en meiden⁷.

Figuur 2 - Abortus- en geboortecijfers per 1.000 meiden (15-19 jaar) naar land van herkomst, 2011

Achtergronden van tienerzwangerschappen

In Nederland dragen een aantal factoren bij aan een tienermoederschap^{1,9}.

- **Het ontbreken van richting in het leven:**
Sommige tieners hebben geen duidelijke ambities of doel in het leven op lange termijn. Moederschap kan zo'n doel zijn. Geen werk of opleiding betekent vaak dat deze tieners ook geen inkomsten hebben. Als ze moeder worden, hebben ze vaak wel recht op een uitkering en/of woning. Dit kan bijdragen aan status en economische zelfstandigheid.
- **Geen goede seksuele voorlichting en vorming**
De voorlichting op school of opvoeding thuis is vaak gebrekkig of sluit niet aan bij hun leefsituatie. Veel tienermoeders hebben weinig kennis over hun eigen lichaam en anticonceptie en missen vaardigheden om anticonceptie goed toe te passen of hierover met de partner te onderhandelen.
- **Chaotische thuissituatie**
Vooral tienermoeders met een allochtone achtergrond hebben vaak een instabiele thuissituatie gekend, zoals een moeizame scheiding van de ouders. Hun ouders geven weinig sturing en ook is er vaak geen sprake van een warm gezinsklimaat.
- **Traditionele rolverdeling**
Tienermoeders maken in een relatie hun eigen wensen en beleving vaak ondergeschikt aan die van hun partner. Het initiatief ligt bij de jongen waardoor deze meiden minder weerbaar zijn.

Leefsituatie van tienermoeders in Nederland

Tienermoeders hebben over het algemeen minder gunstige maatschappelijke perspectieven en vaker psychosociale problemen dan vrouwen die ouder zijn als ze moeder worden. De

tienermoeders hebben vaak moeite om hun educatie te combineren met het moederschap, kunnen daardoor hun opleiding soms niet afmaken en vallen vaak terug op een uitkering. Ook is een groot deel van de tienermoeders alleenstaand, met minder kansen op een relatie, en kunnen zij door hun moederschap geïsoleerd raken van hun vrienden en familie. Ze lopen daarmee meer risico op eenzaamheid en depressie dan volwassen moeders³.

Hulpverlening en ondersteuning

Er zijn verschillende soorten hulpverlening voor meiden die zwanger zijn.

- Bij het nemen van het besluit om de zwangerschap al dan niet uit te dragen, is de huisarts vaak het eerste aanspreekpunt. Ook kan een meisje bij Sense, Fiom of Siriz terecht.
- Als meiden een abortus willen, kunnen zij daarvoor terecht bij een van de 16 abortusklinieken in Nederland (zie voor een overzicht www.seksualiteit.nl).
- Er zijn verschillende initiatieven om tienermoeders en -vaders te ondersteunen en te begeleiden, waaronder aangepaste opleidingsprogramma's, opvoedingscursussen en platforms voor lotgenotencontact.
- Relevante websites: www.tienermoeders.nl; www.sense.info; www.fiom.nl; www.siriz.nl.

Bronverwijzingen

1. Berlo, W., van, Wijsen, C. & Vanwesenbeeck. (2005). *Gebrek aan regie. Een kwalitatief onderzoek naar de achtergronden van tienerzwangerschappen*. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.
2. Garssen, J. (2010). Veel Antilliaanse en Surinaamse tienermoeders. *CBS: Webmagazine*, dec. 2010.
3. Garssen, J., & Harmsen, C. (2005). Tienermoeders vaak langdurig alleenstaand. *CBS: webmagazine*, sept. 2005.
4. Garssen, J., & Harmsen, C. (2013). Nooit eerder zo weinig tienermoeders. *CBS: webmagazine*, okt. 2013.
5. Goenee, M., Picavet, C. & Wijsen, C. (2013). Factsheet Landelijke Abortus Registratie 2011. Utrecht: Rutgers WPF.
6. Goosen, S. (2006). *Abortus onder asielzoeksters in de centrale opvang. Registratie door de Medische Opvang Asielzoekers over de periode september 2004 - augustus 2005*. GGD Nederland.
7. Graaf, H. de, Kruijer, H., Acker, J. van, & Meijer, S. (2012). *Seks onder je 25^e: Seksuele gezondheid van jongeren in Nederland anno 2012*. Delft: Eburon.
8. Inspectie voor de Gezondheidszorg (2013). *Jaarrapportage 2012 van de Wet Afbreking Zwangerschap*. Den Haag: IGZ.
9. Wijsen, C. & Lee, L., van (2006). Kind van twee werelden. Een kwalitatief onderzoek naar de achtergronden van zwangerschappen bij allochtone tieners. Utrecht: Rutgers Nisso Groep.
10. Wobma, E., & Huis, M. van (2011). Vaders gemiddeld drie jaar ouder dan moeders. *Bevolkingstrends*, 2011(3), 15-21.

Meer lezen

Picavet, C., Berlo, W. van, & Tonnon, S. (2012). Adolescent pregnancy in the Netherlands. In A. Cherry, & M.E. Dillon (red.), *International Handbook of Adolescent Pregnancy: Medical, Psychosocial, and Public Health Responses*. Washington (DC): Springer Publishers.

Charles Picavet en Ineke van der Vlugt.

© Januari 2014